

**Προτεινόμενη Βιβλιογραφία για το Μάθημα "Διεθνής Προστασία
Περιβάλλοντος" 2018-2019**

Ελληνική

- Γρηγορίου, Π., Σαμιώτης, Γ., Τσάλτας, Γρ. Ι., *Η Συνδιάσκεψη των Ηνωμένων Εθνών για το Περιβάλλον και την Ανάπτυξη-Νομική και Θεσμική Διάσταση*, Εκδ. Παπαζήση, Αθήνα, 1993.
- Δούση Εμμανουέλλα. *Η περιβαλλοντική διακυβέρνηση σε κρίση: Ριο+20: Υποσχέσεις με αβέβαιη εφαρμογή*, Εκδ. Παπαζήση, Αθήνα, 2013.
- Κατσιμπάρδης, Κ., *Το Διεθνές Δίκαιο για τις Κλιματικές Αλλαγές*, Εκδ. Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα-Κομοτηνή, 2002.
- Κατσιμπάρδης, Κ., *Το Διεθνές Καθεστώς για την Προστασία της Ατμόσφαιρας*, Εκδ. Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα-Κομοτηνή, 2007.
- Κουτούπα-Ρεγκάκου, Ε., *Δίκαιο του Περιβάλλοντος*, Εκδ. Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα-Θεσσαλονίκη, 2007.
- Περράκης, Στ., (επιμ.), *Παγκόσμια Διακυβέρνηση: Διεθνές Δίκαιο & Διεθνείς Σχέσεις στην Αυγή του 21ου αιώνα*, Εκδ. Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα-Κομοτηνή, 2006.
- Περράκης Στ. (επιμ.), *60 Χρόνια Ηνωμένα Έθνη*, Εκδ. Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα-Κομοτηνή, 2006
- Ραυτόπουλος, Ευ., *Συμβατική Περιβαλλοντική Διακυβέρνηση και Μεσόγειος ή Plus Ultra: Ο Κύκλος των Αποβλήτων*, Εκδ. Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα, 2006.
- Ραυτόπουλος, Ευ., *Το Νέο Καθεστώς της Σύμβασης της Βαρκελώνης για την Προστασία του Περιβάλλοντος της Μεσογείου- Το Πρόβλημα και τα Κείμενα της Ελληνικής Μετάφρασης*, Εκδ. Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα-Κομοτηνή, 2004.
- Σαμιώτης, Γ., Τσάλτας, Γρ., Ι., *Διεθνής Προστασία του Περιβάλλοντος*, Τόμος Ι, Εκδ. Παπαζήση, Αθήνα, 1990.
- Τσάλτας, Γρ. Ι., (επιμ.), *Γιοχάνεσμπουργκ. Το Περιβάλλον μετά τη Συνδιάσκεψη των Ηνωμένων Εθνών για την Αειφόρο Ανάπτυξη*, Εκδ. Ι. Σιδέρης, Αθήνα 2003.

- Τσάλτας, Γρ Ι., (επιμ.), *Κλιματική Αλλαγή. Το Περιβάλλον μετά τη Διεθνή Διάσκεψη των ΗΕ στο Μπαλί*, Εκδ. Ι. Σιδέρης, Αθήνα, 2009.
- Τσάλτας, Γρ. Ι., Κατσιμπάρδης Κ. (επιμ.), *Αειφορία και Περιβάλλον: Η Ευρωπαϊκή και Εθνική Προοπτική*, Εκδ. Ι. Σιδέρης, Αθήνα, 2004.
- Τσάλτας, Γρ. Ι., Κατσιμπάρδης, Κ., (επιμ.), *Διεθνής Κλιματική Πολιτική. Ο Δρόμος προς την Κοπεγχάγη*, Εκδ. Ι. Σιδέρης, Αθήνα, 2009.
- Τσάλτας, Γρ. Ι., Κατσιμπάρδης, Κ., (επιμ.-παρουσ.), *Κοπεγχάγη 2009. Το Περιβάλλον στη Δίνη μιας Παγκόσμιας Κρίσης*, Εκδ. Ι. Σιδέρης, Αθήνα, 2011.
- Τσάλτας, Γρ., Ι., Κλάδη-Ευσταθοπούλου, Μ., *Το Διεθνές Καθεστώς των Θαλασσών και των Ωκεανών. Διεθνής Πολιτική, Διεθνές Δίκαιο, Διεθνής Οργάνωση*, Τόμος Πρώτος, Εκδ. Ι. Σιδέρης, Αθήνα, 2003.
- Τσάλτας Γρ., Ι., (Επιμ.), *Περιβάλλον- Διεθνής προστασία : πολιτική-δικαιοθεσμοί*, Εκδόσεις Σιδέρη 2017

Ξενόγλωσση

Βιβλία:

- Morrison, F., Wolfrum, R., (eds.), *International, Regional and National Environmental Law*, Kluwer Law International, the Hague, 2000.
- Le Prestre, Ph., *Governing Global Biodiversity: The Evolution and Implementation of the Convention on Biological Diversity*, Ashgate Pub Ltd, UK, March 2003.
- Lipschutz, R., *Global Environmental Politics*, CQ Press, Washington, 2004.
- Louka, E., *International Environmental Law Fairness, Effectiveness, and World Order*, Cambridge University Press, New York, 2006.
- Porter, G., Brown, J. W., Chasek, P. S., (eds.), *Global Environmental Politics*, Westview Press, Boulder, 2000.
- Sands, Ph., *Principles of International Environmental Law*, Cambridge University Press, 2003.
- Wright, R., *Environmental Science*, ed. Pearson Prentice Hall, 2005.
- Yamin, F., Depledge, J., *The International Climate Change Regime: A Guide to Rules, Institutions and Procedures*, Cambridge University Press, Cambridge, 2004.

Ch. Burge & Ch. Voigt (eds), *Sustainable Development in International and National Law*, European Law Publishing, 2008 (υπάρχει στην βιβλιοθήκη)

Nanda Ved.P/Pring G. R, *International Environmental Law and Policy in the 21st Century*, 2nd edition, Martinus Nijhoff Publishers 2012.

Άρθρα:

Raftopoulos, E., “International Environmental Negotiation as a Governance Technique”, in : Raftopoulos, E., McConell, M. L., (eds.), *Contributions to International Environmental Negotiation in the Mediterranean Context*, Ant. N., Sakkoulas, Brulant, 2004.

ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΕΣ ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΠΗΓΕΣ ΑΝΑΛΟΓΑ ΜΕ ΘΕΜΑΤΑ ΕΡΓΑΣΙΩΝ 20176-20187

1) Αποτίμηση της Συνδιάσκεψης του Ρίο+20 για τη Βιώσιμη Ανάπτυξη (2012): Αποτέλεσε ένα ουσιαστικό βήμα προόδου για τη Βιώσιμη Ανάπτυξη;

-[Dodds](#), F., [Strauss](#), M., [Strong](#), M., *Only One Earth, The Long Road via Rio to Sustainable Development*, Routledge, 2012.

-UNEP, *Keeping Track of our changing Environment, From Rio to Rio+20*, available at:

http://www.unep.org/geo/pdfs/keeping_track.pdf.

2) Η Αναβάθμιση του ρόλου του UNEP: Προοπτικές, προκλήσεις και προβλήματα

-Ivanova, M., “UNEP in Global Environmental Governance: Design, Leadership, Location”, available at:

http://www.umb.edu/editor_uploads/images/centers_institutes/center_governance_sustain/UNEPGEPArticle-Ivanova-2010.pdf.

- Ivanova, M., “Institutional Design and UNEP Reform: Historical Insights on Form, Function and Financing”,

3) Η κατοχύρωση και το κανονιστικό περιεχόμενο του δικαιώματος σε καθαρό πόσιμο νερό

Anna Grear and Louis Kotzé (eds), *Research Handbook on Human Rights and the Environment*, Edward Elgar, 2015

-P. Obani/J. Gupta, *The Evolution of the Right to Water and Sanitation: Differentiating Implications*, RECIEL 2015, p. 27

-M T.-S. Bulto, *The emergence of the human right to water in international human rights law: invention or discovery?*, *Melbourne Journal of International Law*, 12(2011), p. 1, 23-24

4) Η αναγνώριση του δικαιώματος σ' υγιές και καθαρό περιβάλλον σε διεθνή και περιφερειακά κείμενα

- Grear and Louis Kotzé (eds), *Research Handbook on Human Rights and the Environment*, Edward Elgar, 2015.

-Cullet, Ph., "Definition of an Environmental Right in a human rights context", available at: <http://www.ielrc.org/content/a9502.pdf>.

-Weston, B., Bollier, D., "Regenerating the Human Right to a clean and healthy Environment in the commons renaissance", available at: <http://commonslawproject.org/sites/default/files/Regenerating%20Essay.%20Part%20I.pdf>.

- P. Birnie et al., *International Law and the Environment* (2009), at 271-302.- D. Shelton, *Draft Paper on Human Rights and Environment: Past, Present and Future Linkages and the Value of a Declaration*, Paper presented at UNEP and OHCHR High level Meeting on the New Future of Human Rights and Environment: Moving the Global Agenda Forward, Nairobi, 30 Nov.-1 Dec. 2009, available at www.unep.org.

-5) Αποτίμηση της Συμφωνίας των Παρισίων για την κλιματική αλλαγή

-Bodansky D, *The Legal Character of the Paris Agreement*, available at: https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=2735252

--Montini M., *The Paris Agreement on Climate Change: A miracle or a disaster?*, *Environmental Liability*, Vol. 23 (2015), p. 161-167

6) Το Διεθνές Συμβατικό Πλαίσιο για την προστασία της Στοιβάδας του Όζοντος- ένα επιτυχημένο παράδειγμα Πολυμερούς Περιβαλλοντικής Συμφωνίας

- Harshaw Rowlands, I., "International Regime Formation: The Politics of Ozone Layer Depletion and Global Warming", available at: <http://core.kmi.open.ac.uk/download/pdf/4187559.pdf>.

- Andersen, S., Brack, D., Depledge, J., “A Global Response to HFCs through Fair and Effective Ozone and Climate Policies”, available at: http://www.chathamhouse.org/sites/files/chathamhouse/field/field_document/201407HFCSummary.pdf.

7) Στο Πρωτόκολλο της Καρθαγένης για τους Γενετικά Τροποποιημένους Οργανισμούς-Βασικές Αρχές και Μηχανισμός Λειτουργίας

- Bail, C., Falkner, R., Marquard, H., *The Cartagena Protocol on Biosafety, Reconciling Trade in Biotechnology With Environment and Development*, Earthscan, UK, 2002.

-Μπάλιας, Γ., *Η Ρύθμιση των Γενετικά Τροποποιημένων Οργανισμών (GMOs)*, Νομική Βιβλιοθήκη, 2011.

8) Η Σύμβαση Άαρχους και το δικαίωμα πρόσβασης στην περιβαλλοντική πληροφορία

-*Aarhus Convention: An Implementation Guide*, 2nd edition 2013

- Mason, M, *Information disclosure and environmental rights: the Aarhus Convention*, Global environmental politics Vol.10 (2010), Issue, 3, p.10-31, διαθέσιμο σε: <http://eprints.lse.ac.uk/29135>

- Jonas Ebbesson, Principle 10, ‘Principle 10-Public Participation’ in Jorge E. Viñuales (ed.) *The Rio Declaration on Environment and Development-A Commentary* (OUP 2015), 287-309.

9) Η Σύμβαση Άαρχους και το δικαίωμα συμμετοχής των πολιτών στις σχετικές με το περιβάλλον αποφάσεις

-*Aarhus Convention: An Implementation Guide*, 2nd edition 2014

-Lee.M/Abbot C., *The Usual Suspects? Public Participation under the Aarhus Convention*, *The Modern Law Review*, Vol.66 (2003), p. 80-108

-Richardson B.J/ Razaqque J., *Public Participation in Environmental Decision-Making* in : Richardson B.J /Wood J.(Eds), *Environmental Law for Sustainability*, Hart Publishing 2006, p. 165 ff.

Jonas Ebbesson, Principle 10, ‘Principle 10-Public Participation’ in Jorge E. Viñuales (ed.) *The Rio Declaration on Environment and Development-A Commentary* (OUP 2015), 287-309.

10) Ο Ο ρόλος των μη κυβερνητικών οργανώσεων στην προάσπιση της περιβαλλοντικής προστασίας

Tarlok D, *The Role of Non-Governmental Organizations in the Development of International Environmental Law - Chicago-Kent Dedication Symposium: Environmental Law*, available at : <http://scholarship.kentlaw.iit.edu/cklawreview>

Agarwal A, *Role of NGOs in the protection of the environment*, Journal of Environmental Research and Development 2008, p. 933-938.

11) Η Αρχή της Προφύλαξης ως βασική αρχή του διεθνούς και ευρωπαϊκού δικαίου περιβάλλοντος

- Goklany, I., *The Precautionary Principle, A Critical Appraisal: a Critical Appraisal of Environment Risk Assessment*, Cato Institute, 2001.

- Trouwborst, A., *Prevention, Precaution, "Logic and Law. The Relationship between the Precautionary Principle and the Preventative Principle in International Law and associated questions"*, available at: http://www.erasmuslawreview.nl/files/Trouwborst_issue_Pieterman_d.d._27_augustus.pdf.

-Nicolas de Sadeleer, *The Principles of Prevention and Precaution in International Law : two Heads of the Same Coin* in: M. Fitzmaurice/D.Ong/P. Merkouris (Eds), *Research Handbook on International Environmental Law*, Elgar Publications 2010, p. 182-199, available at: www.tradeenvironment.eu/index.php?mact=papers,cntnto1,get_papers_in_cat,0&cntnto1cat_id=3&cntnto1alias=Environmental-Principles-Precaut&cntnto1returnid=57.

-Μπάλιας Γ, *Η Αρχή της προφύλαξης στο Διεθνές, Κοινοτικό και Συγκριτικό Δίκαιο*, Εκδόσεις Αντ. Σάκκουλα 2005

12) Η Σύμβαση της Βασιλείας για την διασυνοριακή μεταφορά επικινδύνων αποβλήτων-Βασικές Αρχές και Μηχανισμός λειτουργίας

-Andrews, A., "Beyond the Ban – Can the Basel Convention adequately safeguard the Interests of the World's poor in the International Trade of Hazardous Waste?", available at: <http://www.lead-journal.org/content/09167.pdf>.

-Kilcoyne, D., "The Basel Convention: Will it Curtail Hazardous Waste Exports?", available at: <http://environs.law.ucdavis.edu/issues/16/2/articles/kilcoyne.pdf>.

13) Η κατοχύρωση βασικών αρχών προστασίας του δικαίου περιβάλλοντος στο περιφερειακό σύστημα προστασίας της Μεσογείου Θάλασσας

-Ραυτόπουλος, Ευ., *Συμβατική Περιβαλλοντική Διακυβέρνηση και Μεσόγειος ή Plus Ultra: Ο Κύκλος των Αποβλήτων*, Εκδ. Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα, 2006.

-Ραυτόπουλος, Ευ., *Το Νέο Καθεστώς της Σύμβασης της Βαρκελώνης για την Προστασία του Περιβάλλοντος της Μεσογείου- Το Πρόβλημα και τα Κείμενα της Ελληνικής Μετάφρασης*, Εκδ. Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα-Κομοτηνή, 2004.

14) Η Σύμβαση της Οικονομικής Επιτροπής των Ηνωμένων Εθνών για την Ευρώπη για την διαχείριση και προστασία των διασυνοριακών υδατορεμάτων και των διεθνών λιμνών

- United Nations Commission for Europe, *Guide to Implementing the Water Convention*, New York and Geneva 2013, available at: http://www.unece.org/fileadmin/DAM/env/water/publications/WAT_Guide_to_implementing_the_WC/ECE_MP.WAT_39_Guide_to_implementing_water_convention_small_size_ENG.pdf

-P.Wouters/S.Vinogradov, *Analyzing the ECE Water Convention:What lessons for the regional management of transboundary water resources*, Yearbook on International Cooperation on Environment and Development 2003/2004, p. 55-75, διαθέσιμο σε: http://www.academia.edu/503977/Analysing_the_ECE_Water_Convention_What_Lessons_for_the_Regional_Management_of_Transboundary_Water_Resources.

- *Rieu-Clarke A/Kinna R.*, Can Two Global Water Conventions Effectively Co-exist? Making the Case for a Package Approach to Support Institutional Coordination, RECIEL 2014 (23), p. 15-31.

- *A. Tanzi*, The Economic Commission for Europe Water Convention and the United Nations Watercourses Convention – An analysis of their Harmonized contribution to international water law, New York and Geneva, 2015

15) Η Συζήτηση για την δημιουργία Παγκόσμιου Οργανισμού Περιβάλλοντος-Προκλήσεις και Προοπτικές

- Biermann, F., “Reforming Global Environmental Governance: The Case for a United Nations Environment Organisation (UNEO)”,

available at: <http://www.stakeholderforum.org/fileadmin/files/WEO%20Biermann%20FINAL.pdf>.

- Charnovitz, St., *A World Environment Organization*, available at: http://www.peacepalacelibrary.nl/ebooks/files/UNUIAS_Charnovitz_World-Environment-Organization.pdf.

16) Κλιματική Δικαιοσύνη και μικρά νησιωτικά κράτη: σχέση αδιεξόδου?

Shawkat Alam et al, *International Environmental Law and the Global South*, Cambridge University Press 2015.